

УДК 159.954:[37.091.217:379.8]:004

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ В ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС ЗА ДОПОМОГОЮ СЕРВІСІВ WEB 2.0

Дьоміна О.М.

Педагогічний інститут

Київського університету імені Бориса Грінченка

У статті проаналізована сутність поняття «творчі здібності». Висвітлено шляхи розвитку творчих здібностей дітей. Розглянуто сучасні шляхи розвитку творчих здібностей. Висвітлено можливості використання сервісів WEB 2.0 для розвитку творчих здібностей. Розглянуто основні способи стимуляції творчої активності та розвитку творчих здібностей молодших школярів у позаурочній діяльності за допомогою використання онлайн-сервісів.

Ключові слова: творчість, творчі здібності, творча активність, позаурочна діяльність, шляхи розвитку творчих здібностей, навчальні онлайн-сервіси.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку освіти в Україні метою навчання молодших школярів є не тільки оволодіння певними знаннями та навичками, але й розвиток особистісних якостей, формування компетентностей і виховання творчої особистості загалом. Творча діяльність має виступати таким же об'єктом завоювання, як знання, вміння, навички. Тому в початковій школі особливу увагу необхідно звертати на розвиток творчих здібностей учнів. Сучасні діти більшість часу проводять за телефонами, планшетами, комп'ютерами. Останнім часом педагоги використовують сучасні технології для вдосконалення певних умінь, знань і навичок дітей. Водночас практика початкової школи свідчить, що досить рідко сучасні інформаційні технології використовуються задля розвитку творчих здібностей учнів. На сьогодні існує невелика кількість програм, які зможуть допомогти дитині розвинути креативність та творчість.

Актуальність даної теми зумовлена потребою у формуванні в учнів творчих здібностей, а також підвищенням вимог суспільства до освіти, що є підґрунтям для використання онлайн-сервісів у позаурочній діяльності для розвитку творчих здібностей сучасних школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблеми розвитку та становлення творчої особистості висвітлювалися в працях таких вчених, як А.Н. Лука (психологія творчості, мислення і творчість), Я.А. Пономарьова (знання, розумовий розвиток, психологія творчості і педагогіка, мислення і творчість), А.М. Матюшкіна (проблемні ситуації в мисленні та навчанні), Г.І. Щукіної (проблема пізнавального інтересу в педагогіці), Н.В. Кічук (формування творчої особистості вчителя), Д.Б. Богоявленської (один із підходів до дослідження інтелектуальної творчості), П.К. Енгельмейера (теорія творчості, творча особистість та творче середовище), М.А. Холодної (дослідження психології інтелекту), В.О. Моляко (психологія творчості).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В сучасному суспільстві все більше значення надається креативності та творчим здібностям кожної особистості. Люди, які здатні дивуватися та пізнавати, вміють знаходити рішення у нестандартних ситуаціях, націлені на відкриття нового і здатні до глибокого усві-

домлення свого досвіду є конкурентоспроможними й здатними швидше досягати власних життєвих цілей. Але сучасні батьки та вчителі надають більшого значення розвитку інтелекту та забувають про всебічний розвиток дітей.

На нашу думку, використання сучасних технологій надасть можливість педагогу використовувати сервіси WEB 2.0 для розвитку творчих здібностей дітей. Не дивлячись на те, що проблема формування творчих здібностей школярів знайшла висвітлення в численних дослідженнях, але аспект використання онлайн-сервісів, зокрема, WEB 2.0 для становлення творчої особистості позаурочній діяльності потребує подальшого вивчення та вдосконалення.

Формулювання мети статті. Вищезазначене дозволило сформулювати мету запропонованої статті – визначити особливості та шляхи використання сервісів WEB 2.0 з метою розвитку творчих здібностей учнів початкових класів.

Виклад основного матеріалу. Творчість – це розумова й практична діяльність, результатом якої є створення оригінальних, неповторних цінностей, виявлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження й перетворення матеріального світу або духовної культури; якщо ж він новий лише для його автора, то новизна суб'єктивна і не має суспільного значення (за А.Н. Лук) [3].

Під творчістю розуміють діяльність, що породжує щось якісно нове та відрізняється неповторністю, оригінальністю і суспільно-історичною унікальністю [2].

Творча діяльність школярів має організовуватися таким чином, щоб кожен учень міг виявити свої здібності, мав можливості для їх розвитку, вчитися пізнавати самого себе. Успішний розвиток творчих здібностей можливий лише при створенні відповідних умов.

Позаурочна діяльність має потенційні можливості щодо розвитку творчої активної особистості. Вона передбачає створення умов, в яких відбуватиметься розвиток інтересів дитини на основі вільного вибору, досягнення духовно-моральних цінностей і культурних традицій. Водночас продуктивна позаурочна діяльність передбачає використання стимулюючих засобів щодо розвитку творчих потенційних можливостей молодших школярів.

Технології Web 2.0 можна описати за допомогою кількох тенденцій: створення користувачами контенту; використання знань людства; безперервне збільшення обсягів інформації; співучасть; мережеві ефекти і відкритість [1]. В основі Web 2.0 лежать не ресурси, а користувачі, їх знання, взаємодія один з одним. Мережеві сервіси – це засоби [6]:

- спілкування, підтримки і розвитку соціальних контактів;
- спільного пошуку, зберігання, редагування та класифікації інформації, обміну медіа даними;
- творчої діяльності мережевого характеру, індивідуальної і колективної взаємодії, планування і т.д.

Взаємодія на основі сервісів Web 2.0 відкриває перед педагогічною практикою такі можливості [5]:

1) використання відкритих, безкоштовних і вільних електронних ресурсів;

2) самостійне створення навчального змісту. Нові сервіси соціального забезпечення радикально спростили процес створення матеріалів і публікації їх в мережі. Тепер кожен може не тільки отримати доступ до цифрових колекцій, а й взяти участь у формуванні власного мережевого контенту;

3) освоєння інформаційних концепцій, знань і навичок. Нові форми діяльності пов'язані як з пошуком в мережі інформації, так і зі створенням і редагуванням власних цифрових об'єктів – текстів, фотографій, програм, музичних записів, відеофрагментів.

4) спостереження за діяльністю учасників і участь в роботі спільноти.

На нашу думку, можна використовувати різноманітні онлайн-сервіси, які передбачають не тільки самостійну творчу роботу, але й колаборацію як учнів між собою, так і з вчителем для розвитку творчих здібностей.

Одним з таких сервісів є GoogleMaps та GoogleEarth. На перший погляд видається незрозумілим, яким чином карти зможуть допомогти дитині розвинути власні творчі здібності. Але варто лише попросити дитину пофантазувати, як замість Італії дитина побачить новорічний чобіток, замість Франції – мудру сову, Кіпр перетворюється в кумедне мишеня. Таким чином дитина не тільки вивчить країни, їх місцезнаходження, але й розвине образне мислення, уяву та креативність. Можна створити власну карту, де діти матимуть змогу підписати назви країн, поділитися образами уяви між собою, дібрати до них ілюстрації. Кінцевим результатом є спільна інтерактивна карта. Презентація результатів можлива одразу перед всіма учнями з використанням дошки та підключення до мережі Інтернет.

Цікавим в контексті означеної проблеми видається нам і сервіс Pixton, який дозволяє створити комікс – власну графічну історію. За допомогою інструментів цієї програми створення коміксів доступно будь-якій людині незалежно від художніх здібностей. Таким чином діти зможуть задати настрій персонажам, змінити фон, попрацювати над жестикуляцією та мімікою героїв. За допомогою лише кількох клавіш створюваний дитиною комікс стає інтерактивним. Учні мають можливість придумати власний сценарій, героїв, місце подій. Створення коміксів є хоро-

шим способом розвитку фантазії, творчості, конструювання різних діалогових ситуацій. Робота з даним сервісом має включати декілька етапів:

➤ 1-й етап: підготовка

Ідея: від початку й до фіналу

Створення віртуального світу, наповнення його дійовими особами. Діти мають можливість пофантазувати та вигадати власних унікальних героїв.

Перетворення сюжету в сценарій

➤ 2-й етап: Малювання

Поділ сценарію на кадри.

Створення реплік дійовим особам та створення «текстових бульбашок».

➤ 3-й етап: «всьому світу» – презентація коміксу. Це надання дитині можливості представляти власну творчу діяльність однокласникам, використовуючи комп'ютер з підключенням до мережі Інтернет. Після цього педагогу доцільно запропонувати дітям театралізувати, озвучити, зіграти комікс.

Корисним для педагога буде й Tikatok – це сайт, де батьки, діти й вчителі можуть створювати свої книги, додавати в них ілюстрації, а також публікувати їх у твердій палітурці та м'якій обкладинці. Друк книг – платна послуга, а для створення електронного варіанта необхідно зареєструватися й почати створювати власну книгу. При цьому є можливість зареєструватися учителем і створити клас для роботи з групою учнів. Цей сервіс можна використовувати для створення колективних збірників. Також на сайті у відкритому доступі книги інших дітей, які можна читати, переглядати, коментувати. Даний сайт допоможе дитині відчути себе справжнім письменником, творцем та представити світу свою чарівну та захоплюючу, фантастичну або реальну історію. Робота над створенням казки або історії цікава та захоплююча. Казка приваблює дітей своєю неповторністю, незвичністю, а це в свою чергу створює умови для пробудження фантазії, розвитку творчої уяви.

Робота над створенням казки навчить дітей оригінально, незвично, по-своєму не тільки сприймати зміст, але й творчо перетворювати хід розповіді, додумувати різні кінцівки, створювати різноманітні кумедні або фантастичні ситуації, представляти своїх неповторних героїв і т. д. Діти, працюючи над книгою, мають продумати й створити безліч деталей – героїв, костюми, реальні або вигадані події, місце, де вони відбуваються, можливі конфліктні ситуації, дібрати ілюстрації або самостійно намалювати їх. А кінцевим результатом їх творчої діяльності буде власна електронна книга.

Задля розвитку творчих здібностей дітей у позаурочній діяльності можна використовувати представлений великий набір креативних сайтів для малювання.

Сайт ThisIsSand – справжня арт-терапія, призначений для малювання піском. Процес малювання для дитини при цьому є досить простим: достатньо водити мишкою по полотну, натискаючи на ліву кнопку миші, і пісок буде сипатися у вказане місце. Піском можна створювати неймовірні казкові пейзажі. Одиначний клік мишкою дозволить «розсипати» донизу полотна трохи піску, подвійний клік мишкою – і дитина

керує нескінченим потоком піску з-під курсора. Змінити колір піску можна в правому верхньому куті. Таке малювання дуже захоплює дитину, заспокоює її та надає можливість відновити сили.

На відміну від попереднього сайту, **Fox&CrowDrawing** надає дитині можливість малювати онлайн пташками, метеликами, квіточками, листочками, лініями або фігурами. Малюнки виходять цікавими, яскравими, абстрактними, різнокольоровими. За допомогою меню діти зможуть змінювати колір пензлика, користуючись представленою палітрою.

Ефективною вправою для розвитку творчих здібностей дітей є вигадання інших призначень для здавалося б таких звичних на перший погляд речей. Наприклад, фломастер може стати чарівною паличкою, а порожня картонна коробка – космічним кораблем або роботом тощо. Уява підкаже дитині дуже цікаві варіанти та способи використання звичних предметів. Щоб закріпити найоригінальніші ідеї, можна придумати казку, де різні предмети виступають в незвичній для себе ролі та допомагають героям подолати перешкоди.

Доцільним, на нашу думку, для розвитку уяви та творчих здібностей учнів використовувати в позаурочній діяльності гру «Розширення функцій предмета» за методикою Є.В. Заїки. Ведучий (ним може бути як вчитель, так і учень) називає якийсь предмет, наприклад, «диван». Учасникам гри пропонується подумати, які принципово нові, не властиві функції міг би виконувати цей предмет, якщо внести зміни в його конструкції. Наприклад, до дивана можна додати функції велосипеда (рухаючи ногами, людина могла б кататися лежачи), будильника (в потрібний момент диван вібрував та будив би сплячого) тощо. Перемагає той, хто випише найбільшу кількість подібних відповідей [4]. Однак, на нашу думку, цю гру можна зробити цікавішою, використовуючи сервіс ThingLink, який дозволяє робити інтерактивні зображення, додаючи відео, текст, аудіо та інші. Педагогу можна створити такий мультимедійний плакат з предметом, для якого дітям доцільно запропонувати придумати нове призначення. І кожен з учнів може додавати маркер на зображення з власними ідеями. Також сервіс ThingLink можна за таким самим принципом використовувати для вправи «Аналогії». Або використати сервіс WordArt, призначення якого полягає в створенні хмаринки слів і нада-

ючи їй різноманітну форму. Даний сервіс можна використовувати для виконання вправ на асоціації. Тренування на основі вправ на асоціативне мислення дуже добре позначається на розвитку творчих здібностей, уяви.

При цьому можна використати асоціативні вправи, запропоновані авторами книги «Технології творчого мислення» М.І. Меєровича та Л.І. Шрагиної:

✓ Асоціативний ланцюжок. Потрібно вигадати два абсолютно різних слова. Слід побудувати між ними ланцюжок з слів, які зв'яжуть їх. Наприклад, вихідними словами є гавкіт і машина. Ланцюжок буде виглядати наступним чином: гавкіт-собака-господар-людина-машина.

✓ Початок асоціації. Слід придумати слово, яке послужить початком асоціативного ланцюжка. А потім до нього потрібно буде підбирати слова, щоб продовжити ланцюжок. Наприклад, кава – аромат – арабіка – робуста – вершки – цукор.

✓ Загальна асоціація. Це завдання передбачає наявність двох слів, до яких потрібно придумувати асоціації, що поєднують два слова. Наприклад, теплий, жовтий. Це може бути пісок, сонце, вогонь.

Результати таких вправ можна оформити в хмаринці слів, де надати форму головному слову-асоціації, наприклад, хмаринка слів у формі яблука, дівчинки, Землі, краплинки води і т.д.

Висновки і пропозиції. Проблема розвитку творчих здібностей молодших школярів є однією з актуальних у педагогічній теорії та практиці. Практика початкової освіти свідчить, що потенційні можливості для розвитку творчих здібностей молодших школярів має позаурочна діяльність. В цьому аспекті пропонуємо використання сервісів WEB 2.0, оскільки це допомагає активізувати уяву та фантазію учнів, спонукає до активної творчої діяльності. Використання інформаційно-комунікаційних технологій з даною метою робить цей процес цікавим та захоплюючим, допомагає поділитися власними творчими здобутками не тільки з однокласниками, а й з усім світом. Варто обов'язково попередньо ознайомити дітей з сервісами WEB 2.0, з умовами їх використання та можливими альтернативами. Якщо вчителі разом з дітьми будуть працювати над створенням творчих онлайн-продуктів, то це допоможе кожній дитині виявити та розвинути власні творчі здібності.

Список літератури:

1. Горошко Е.И. От образования 2.0 к образованию 3.0: парадигмальный анализ / Е.И. Горошко // Вестник Одесского национального университета. Том 16. Выпуск 10. – 2011. – С. 21–28. Режим доступа: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vonu_sip/2011_10/pdf/str_021-028.pdf.
2. Кондратьева Н.В., Ковалев В.П. Структура творческих способностей младших школьников // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 5.
3. Лук А.Н. Психология творчества / А.Н. Лук. – Москва: Наука, 1978. – (Академия Наук СССР). – (Наука и технический прогресс).
4. Методи і прийоми розвитку інтелектуальних і творчих здібностей учнів початкових класів. Методичний посібник. Упорядник М.П. Крилевець. – Полтава: ПОШПО, 2009. – 92 с.
5. Патаракин Е. Социальные сервисы Веб 2.0 в помощь учителю / Е.Д. Патаракин. – М.: Интуит.ру, 2007. – 64 с.
6. Ээльмаа Ю. Горизонтальное обучение в открытых средах: новые формы профессионального развития педагогов / Ю. Ээльмаа. – Режим доступа: <https://edugalaxy.intel.ru/?automodule=blog&blogid=522&showentry=4717>.

Дёмина О.Н.

Педагогический институт
Киевского университета имени Бориса Гринченко

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ ВО ВНЕУРОЧНОЕ ВРЕМЯ С ПОМОЩЬЮ СЕРВИСОВ WEB 2.0

Аннотация

В статье проанализирована сущность понятия «творческие способности». Указаны способы развития творческих способностей детей. Рассмотрены современные способы развития творческих способностей. Освещены возможности использования сервисов WEB 2.0 для развития творческих способностей. Рассмотрены основные способы стимуляции творческой активности и развития творческих способностей младших школьников во внеурочной деятельности посредством использования онлайн-сервисов.

Ключевые слова: творчество, творческие способности, творческая активность, внеурочная деятельность, способы развития творческих способностей, учебные онлайн-сервисы.

Domina O.N.

Pedagogical Institute
Kiev Boris Grinchenko University

DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES OF STUDENTS AFTER SCHOOL BY USING WEB 2.0 SERVICES

Summary

The article analyzes the essence of the concept of "creative abilities". The ways of development of creative abilities of children are highlighted. Modern ways of development of creative abilities are considered. The possibilities of using WEB 2.0 services for the development of creative abilities are highlighted. The main ways of stimulating creative activity and development of creative abilities of junior pupils in extracurricular activities by using online services are considered.

Keywords: creativity, creative abilities, creative activity, extra-curricular activities, ways of development of creative abilities, services for online-learning.